Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE
prednesené 14. mája 2020[1]

Vec C-30/19

Diskrimineringsombudsmannen
proti
Braathens Regional Aviation AB

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Högsta domstolen (Najvyšší súd, Švédsko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Smernica 2000/43/ES – Rovnaké zaobchádzanie s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod – Článok 7 – Ochrana práv – Článok 15 – Sankcie – Žaloba o náhradu za diskrimináciu – Mechanizmus uznania nároku – Odmietnutie žalovaného uznať existenciu diskriminácie napriek výslovnému návrhu žalobcu – Súvislosť medzi sankciou a diskrimináciou – Článok 47 Charty základných práv Európskej únie – Právo na účinnú súdnu ochranu – Nemožnosť konštatovať existenciu diskriminácie“

I. Úvod

1. Návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Högsta domstolen (Najvyšší súd, Švédsko), sa týka výkladu smernice 2000/43/ES[2], ktorá zakazuje diskrimináciu na základe rasy a etnického pôvodu, a týka sa práva osoby, ktorá sa cíti byť obeťou takejto diskriminácie, na to, aby súd preskúmal a podľa okolností konštatoval existenciu tejto diskriminácie. Konkrétne je jeho cieľom zistiť, či takáto osoba má toto právo v rámci žaloby o náhradu, ak žalovaný súhlasí, že požadovanú náhradu zaplatí, ale neuznáva, že by sa dopustil akejkoľvek diskriminácie.

2. Táto problematika je nastolená v rámci sporu medzi cestujúcim v leteckej doprave, ktorého zastupuje Diskrimineringsombudsmannen (švédsky orgán poverený bojom proti diskriminácii, ďalej len „ombudsman“), a leteckou spoločnosťou Braathens Regional Aviation AB (ďalej len „Braathens“).

3. Prejednávaná vec nastoľuje konkrétne otázku, či vnútroštátny procesný mechanizmus, na základe ktorého žalovaný môže, keď uzná žalobu o náhradu za diskrimináciu, ukončiť spor bez toho, aby vôbec uznal existenciu diskriminácie, a bez toho, aby žalobca mohol dosiahnuť, že ju súd preskúma a konštatuje, umožňuje tomuto žalobcovi v plnom rozsahu uplatniť práva, ktoré mu vyplývajú zo smernice 2000/43 v spojení s Chartou základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“).

4. Z dôvodov, ktoré uvediem ďalej v týchto návrhoch, sa domnievam, že na túto otázku treba odpovedať záporne.

1 Jazyk prednesu: francúzština.

2 Smernica Rady z 29. júna 2000, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod (Ú. v. ES L 180, 2000, s. 22; Mim. vyd. 20/001, s. 23).

5. Táto vec Súdny dvor nevyhnutne povedie k preskúmaniu miery voľnej úvahy, ktorou disponujú členské štáty pri stanovení svojich procesných pravidiel vzhľadom na požiadavky smernice 2000/43 v spojení s Chartou.

6. Na záver mojej analýzy Súdnemu dvoru navrhnem, aby rozhodol, že osoba, ktorá sa domnieva, že bola diskriminovaná na základe etnického pôvodu, musí mať v prípade, že žalovaný diskrimináciu neuznal, možnosť dosiahnuť, aby súd túto diskrimináciu preskúmal, a prípadne konštatoval jej existenciu. Procesný mechanizmus riešenia sporov nemôže viesť k tomu, že žalobcovi sa toto právo odoprie.

II. Právny rámec

A. Právo Únie

7. Odôvodnenia 19 a 26 smernice 2000/43 stanovujú:

„(19) Osoby, ktoré boli predmetom diskriminácie na základe rasy alebo etnického pôvodu by mali mať primeranú právnu ochranu; na zabezpečenie účinnejšej úrovne ochrany by mali byť združenia alebo právnické osoby [taktiež – *neoficiálny preklad*] splnomocnené začať s využitím postupov stanovených členskými štátmi súdne konania v prospech a na podporu akejkoľvek obeti, bez toho, aby boli dotknuté vnútroštátne procesné predpisy týkajúce sa zastupovania a obhajovania pred súdom.

…

(26) Členské štáty by mali zaviesť účinné, primerané a odradzujúce sankcie pre prípady porušenia povinností vyplývajúcich z tejto smernice.“

8. Článok 1 tejto smernice, nazvaný „Účel“, znie:

„Účelom tejto smernice je ustanovenie rámca boja proti diskriminácii na základe rasy alebo etnického pôvodu, so zámerom uplatniť zásady rovnakého zaobchádzania v členských štátoch.“

9. Článok 2 uvedenej smernice, nazvaný „Pojem diskriminácie“, vo svojom odseku 1 stanovuje:

„Na účely tejto smernice znamená zásada rovnakého zaobchádzania to, že neexistuje žiadna priama alebo nepriama diskriminácia na základe rasy alebo etnickom pôvode.“

10. Článok 7 tejto smernice, nazvaný „Ochrana práv“, stanovuje:

„1. Členské štáty zabezpečia, aby súdne a/alebo správne konania, prípadne vrátane zmierovacích konaní smerujúcich k dodržiavaniu povinností podľa tejto smernice boli k dispozícii všetkým osobám, ktoré sa cítia poškodené nedodržiavaním zásady rovnakého zaobchádzania [voči nim – *neoficiálny preklad*], dokonca aj vtedy, keď sa vzťahy, v ktorých malo dôjsť k diskriminácii, už skončili.

2. Členské štáty zabezpečia, aby združenia, organizácie alebo iné právnické osoby, ktoré majú v súlade s kritériami stanovenými ich vnútroštátnymi právnymi predpismi oprávnený záujem na zabezpečení dodržiavania tejto smernice, mohli v prospech alebo na podporu žalobcu s jeho súhlasom začať akékoľvek súdne a/alebo správne konanie určené na vymáhanie plnenia povinností podľa tejto smernice.

3. Odsek[y] 1 a 2 sa nedotýkajú vnútroštátnych právnych predpisov o lehotách na podávanie žalôb v prípade zásady rovnosti zaobchádzania.“

11. Článok 8 smernice 2000/43, nazvaný „Dôkazné bremeno“, stanovuje:

„1. Členské štáty prijmú v súlade so svojimi právnymi systémami nevyhnutné opatrenia, aby, akonáhle sa osoba cíti poškodená nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania a predloží súdu alebo inému príslušnému orgánu skutočnosti nasvedčujúce tomu, že došlo k priamej alebo nepriamej diskriminácii, prislúchalo odporcovi preukázať, že nedošlo k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania.

…

3. Odsek 1 sa neuplatňuje na trestné konanie.

…“

12. Článok 15 tejto smernice, nazvaný „Sankcie“, stanovuje:

„Členské štáty stanovia systém sankcií za porušovanie vnútroštátnych ustanovení, ktoré sa prijali podľa tejto smernice a prijmú všetky opatrenia potrebné na ich vykonávanie. Takto stanovené sankcie, ktoré môžu obsahovať vyplácanie náhrad obetiam, musia byť účinné, primerané a odradzujúce. …“

B. Švédske právo

13. Podľa § 4 ods. 1 kapitoly 1 diskrimineringslagen (2008:567) (zákon o diskriminácii) predstavuje diskriminácia najmä situáciu, keď je osoba znevýhodnená, pretože sa s ňou zaobchádza menej priaznivo, ako sa zaobchádza alebo ako by sa zaobchádzalo s inou osobou v porovnateľnej situácii, ak tento rozdiel v zaobchádzaní súvisí s pohlavím, rodovou identitou alebo jej prejavom, etnickou príslušnosťou, náboženstvom alebo presvedčením, so zdravotným postihnutím, sexuálnou orientáciou alebo s vekom.

14. Podľa § 12 kapitoly 2 toho istého zákona sa diskriminácie nesmie dopustiť najmä ten, kto mimo svojej súkromnej alebo rodinnej sféry poskytuje verejnosti tovary, služby alebo ubytovanie.

15. Kapitola 5 zákona o diskriminácii stanovuje pre každého, kto sa diskriminácie dopustí, sankcie. Ide o náhradu nazvanú „náhrada za diskrimináciu“, o preskúmanie a o vyhlásenie neplatnosti zmlúv a iných právnych aktov.

16. Z § 1 druhého odseku kapitoly 6 tohto zákona vyplýva, že spory týkajúce sa uplatnenia § 12 kapitoly 2 uvedeného zákona prejednávajú všeobecné súdy podľa ustanovení rättegångsbalken (1942:740) (Súdny poriadok) o občianskoprávnych konaniach, v rámci ktorých je povolené urovnanie sporu zmierom.

17. Podľa § 1 kapitoly 13 tohto poriadku môže žalobca za podmienok uvedených v tomto ustanovení podať žalobu na plnenie, ktorou sa navrhuje, aby bola žalovanému uložená povinnosť niečo urobiť, a to konkrétne zaplatiť žalobcovi peňažnú sumu ako náhradu za diskrimináciu.

18. § 7 kapitoly 42 toho istého poriadku stanovuje, že žalovaný musí na pojednávaní bezodkladne predložiť svoju obranu. Inak sa žalovaný môže v tomto štádiu rozhodnúť, že nárok žalobcu uzná. Uznaním nároku sa konanie skončí. Uznanie nároku môže byť založené na konkrétnom právnom alebo skutkovom dôvode uvedenom žalobcom, takisto však nemusí súvisieť s dôvodmi, na ktorých sa jeho žaloba zakladá.

19. Podľa § 18 tejto kapitoly 42 Súdneho poriadku súd po uznaní nárokov žalobcu zo strany žalovaného môže vydať rozsudok na základe tohto uznania nároku.

20. Podľa § 2 prvého odseku kapitoly 13 tohto poriadku môže žalobca podať určovaciu žalobu, ktorou sa navrhuje konštatovanie existencie určitého právneho vzťahu, ak sa s týmto právnym vzťahom spája neistota a spôsobuje mu ujmu.

III. Spor vo veci samej, prejudiciálna otázka a konanie na Súdnom dvore

21. V júli 2015 bol cestujúci čilského pôvodu s bydliskom v Štokholme (Švédsko), ktorý cestoval vnútroštátnym leteckým spojom Göteborg-Štokholm (ďalej len „cestujúci“) prevádzkovaným spoločnosťou Braathens, podrobený rovnako ako ešte jeden cestujúci dodatočnej bezpečnostnej kontrole na základe rozhodnutia kapitána.

22. Ombudsman podal na Stockholms tingsrätt (Súd prvého stupňa Štokholm, Švédsko) žalobu, ktorou sa domáhal, aby súd uložil spoločnosti Braathens povinnosť zaplatiť cestujúcemu náhradu za diskrimináciu vo výške 10 000 švédskych korún (SEK) (približne 1 000 eur). Na podporu svojej žaloby tento orgán uviedol, že cestujúci bol spoločnosťou Braathens priamo diskriminovaný v rozpore s § 12 kapitoly 2 a § 4 kapitoly 1 zákona o diskriminácii. Podľa neho táto spoločnosť cestujúceho podrobila dodatočnej bezpečnostnej kontrole, pretože ho považovala za Araba a Moslima, a preto ho znevýhodnila z dôvodov súvisiacich s fyzickým vzhľadom a etnickou príslušnosťou tým, že s ním zaobchádzala menej priaznivo ako s inými cestujúcimi v porovnateľnej situácii.

23. Braathens na uvedenom súde uznala žalobu na plnenie nárokovanej náhrady, pričom existenciu akejkoľvek diskriminácie poprela.

24. Ombudsman nesúhlasil s tým, aby Stockholms tingsrätt (Súd prvého stupňa, Štokholm) rozhodol na základe tohto uznania bez preskúmania údajnej diskriminácie z vecného hľadiska. Pre prípad, že by sa tento súd v rámci žaloby na plnenie [3] rozhodol vec samu aj tak nepreskúmať, ombudsman v prvom rade navrhol, aby uvedený súd vydal určovací rozsudok, ktorým sa konštatuje, že Braathens je povinná zaplatiť náhradu za diskrimináciu z dôvodu jej diskriminačného konania, alebo v druhom rade, aby ten istý súd týmto rozsudkom konštatoval jednoducho to, že cestujúci bol leteckou spoločnosťou diskriminovaný.

25. Stockholms tingsrätt (Súd prvého stupňa, Štokholm) uložil spoločnosti Braathens v bode 1 výroku svojho rozhodnutia povinnosť zaplatiť cestujúcemu sumu 10 000 SEK spolu s úrokmi a v bode 2 tohto výroku povinnosť nahradiť trovy konania. V bode 3 toho istého výroku vyhlásil návrhy ombudsmana na vydanie určovacieho rozsudku za neprípustné. Konštatoval, že o sporoch týkajúcich sa občianskych práv a povinností, na ktoré sa vzťahuje dispozičná sloboda účastníkov konania, tak ako to je v prejednávanej veci, sa musí v prípade uznania nárokov žalobcu rozhodnúť bez vecného preskúmania, pričom zdôraznil, že bol uznaním nároku zo strany spoločnosti Braathens viazaný.

26. Svea hovrätt (Odvolací súd Štokholm, Švédsko) zamietol odvolanie podané ombudsmanom, pričom konštatoval, že toto odvolanie bolo neprípustné, pokiaľ išlo o body 1 a 2 výroku prvostupňového rozsudku, že tento rozsudok bol v súlade s pravidlami švédskeho občianskeho súdneho konania a že stanovisko spoločnosti Braathens k obvineniu z diskriminačného konania bolo vzhľadom na to, že nárok uznala, irelevantné. Tento súd tiež zamietol odvolanie voči bodu 3 tohto výroku, ktorý sa týkal vydania určovacieho rozsudku.

3 Ide o občianskoprávnu žalobu, ktorou sa navrhuje splnenie povinnosti napraviť spôsobenú škodu.

27. Ombudsman podal proti rozsudku odvolacieho súdu dovolanie, v ktorom sa domáhal, aby Högsta domstolen (Najvyšší súd) podal na Súdny dvor návrh na začatie prejudiciálneho konania, vyhlásil tento rozsudok za neplatný, zrušil rozsudok Stockholms tingsrätt (Súd prvého stupňa, Štokholm) a vrátil vec tomuto súdu na vecné preskúmanie aspoň jedného z jeho návrhov na vydanie určovacieho rozsudku, ktoré boli pripojené k žalobe na plnenie, ktorou sa navrhlo vyplatenie náhrady za diskrimináciu. Braathens navrhla tieto návrhy zamietnuť.

28. Vnútroštátny súd uvádza, že cieľom zákona o diskriminácii je boj proti diskriminácii a podpora rovnosti práv a príležitostí osôb bez ohľadu na pohlavie, rodovú identitu alebo jej prejav, etnickú príslušnosť, náboženstvo alebo presvedčenie, zdravotné postihnutie, sexuálnu orientáciu alebo vek. Tento zákon, ktorý má záväznú povahu, podľa neho pokrýva viacero oblastí činnosti, uplatňuje sa tak na verejný, ako aj súkromný sektor, pri jeho vypracovaní sa prihliadlo na dôvody diskriminácie uvedené v dohovoroch Organizácie Spojených národov a Rady Európy, ako aj najmä na rôzne akty Európskej únie, napríklad na smernicu 2000/43, a podľa prípravných prác k tomuto zákonu je jeho cieľom povoliť prísne a odradzujúce sankcie v prípade diskriminácie.

29. Tento súd dodáva, že v rámci prebratia smernice 2000/43 do švédskeho práva, konkrétne jej článku 15, sú podľa uvedeného zákona stanovené pre každého, kto sa dopustí diskriminácie, sankcie, a to tzv. „náhrada za diskrimináciu“, ako aj preskúmanie a vyhlásenie neplatnosti zmlúv a iných právnych aktov. Konkrétne musí takúto náhradu zaplatiť každý, kto poruší zákaz zakotvený v § 12 jeho kapitoly 2. Táto náhrada by mala byť v každom jednotlivom prípade stanovená tak, aby pre obeť predstavovala primeranú náhradu a aby prispievala k boju proti diskriminácii v spoločnosti tak, aby sa zabezpečila dvojitá funkcia nápravy a prevencie.[4] Vnútroštátny súd spresňuje, že pre spory týkajúce sa uplatnenia tohto článku sú príslušné všeobecné súdy rozhodujúce podľa ustanovení Súdneho poriadku o občianskoprávnych konaniach, v ktorých je povolené urovnanie sporu zmierom, pričom účastníci konania majú pri svojich právach dispozičnú slobodu.

30. Högsta domstolen (Najvyšší súd) ďalej zdôrazňuje niektoré procesné aspekty vyplývajúce z vnútroštátneho práva. Uvádza, že žalovaný sa môže rozhodnúť uznať žalobcovu žalobu o náhradu, pričom nemusí uviesť svoje dôvody, ani vychádzať z dôvodu uplatneného žalobcom. Uznanie nároku teda nemusí byť spojené s dôvodmi, na ktorých je žalobcova žaloba založená. Cieľom takéhoto uznania nároku v praxi je ukončenie konania bez toho, aby bolo potrebné vec ďalej skúmať. Súd musí uznaniu nároku vyhovieť bez toho, aby skutočne preskúmal skutkové okolnosti alebo právnu otázku. Z takéhoto rozhodnutia teda nemožno vyvodiť žiaden konkrétny záver, pokiaľ ide o dôvodnosť tvrdení žalobcu o okolnostiach sporu.

31. Högsta domstolen (Najvyšší súd) dodáva, že cieľom určovacej žaloby upravenej v § 2 kapitoly 13 Súdneho poriadku je konštatovanie existencie právneho vzťahu medzi účastníkmi konania. Táto žaloba je však podľa neho fakultatívna. Súd ju môže preskúmať, ak v súvislosti s týmto vzťahom existuje neistota a ak je tento vzťah žalobcovi na ujmu najmä tým, že sťažuje plánovanie jeho hospodárskej činnosti. Posúdenie takejto žaloby sa preto musí vzhľadom na skutkové okolnosti javiť ako vhodné, pričom súd musí vyvážiť na jednej strane záujem žalobcu na konaní, a na druhej strane ťažkosti, ktoré by mohli byť žalovanému spôsobené najmä z dôvodu pravdepodobnosti ďalšieho konania.

32. Vnútroštátny súd uvádza, že v prejednávanej veci súdy v konaní na prvom a druhom stupni vydali rozsudok, ktorým bola spoločnosti Braathens uložená povinnosť zaplatiť nárokovanú náhradu na základe uznania nároku touto spoločnosťou, pričom podľa týchto súdov nebolo možné preskúmať otázku existencie uvádzanej diskriminácie v rámci určovacieho konania.

4 Švédska vláda, ombudsman a Braathens spresnili, že podľa judikatúry Högsta domstolen (Najvyšší súd) sa náhrada delí na dve časti, a to na reparačnú náhradu a na navýšenie z dôvodu prevencie. Reparačná náhrada musí byť stanovená vo výške sumy, ktorá sa bude považovať za nevyhnutnú na nápravu diskriminácie. Jej výška nie je obmedzená. Navýšenie z dôvodu prevencie je v zásade ekvivalentom reparačnej náhrady, takže vedie k zdvojnásobeniu tejto náhrady.

33. Vnútroštátny súd sa pýta na tento výsledok vzhľadom na požiadavky článku 15 smernice 2000/43 v oblasti sankcií za diskrimináciu v spojení s povinnosťou členských štátov zabezpečiť každej osobe právo na účinný prostriedok nápravy pred súdom, aby bola vypočutá v prípade porušenia práv a slobôd zaručených právom Únie v súlade s článkom 47 Charty. Považuje za dôležité vedieť, či súd musí mať možnosť preskúmať otázku existencie diskriminácie na návrh účastníka konania, ktorý sa domnieva, že bol diskriminovaný, a či odpoveď závisí od toho, či údajný páchateľ existenciu diskriminácie uzná alebo neuzná.

34. Za týchto okolností Högsta domstolen (Najvyšší súd) rozhodol konanie prerušiť a položiť Súdnemu dvoru nasledujúcu prejudiciálnu otázku:

„Na účely splnenia požiadavky článku 15 [smernice 2000/43/ES] na účinné, primerané a odradzujúce sankcie musí členský štát, pokiaľ to poškodená osoba navrhne vo veci týkajúcej sa porušenia zákazu upraveného v uvedenej smernici, v ktorej poškodená osoba požaduje náhradu za diskrimináciu, vždy preskúmať, či k diskriminácii došlo – a v prípade potreby konštatovať diskrimináciu – bez ohľadu na to, či osoba, ktorej je diskriminácia vytýkaná, existenciu diskriminácie uznala alebo neuznala?“

35. Písomné pripomienky predložili ombudsman, Braathens, švédska a fínska vláda, ako aj Európska komisia. S výnimkou fínskej vlády boli títo účastníci konania a oprávnené subjekty zastúpení na pojednávaní, ktoré sa konalo 11. februára 2020.

IV. Analýza

A. Úvodné pripomienky

36. Žalobou podanou ombudsmanom v mene cestujúceho sa navrhuje, aby bola spoločnosti Braathens uložená povinnosť zaplatiť cestujúcemu náhradu za diskrimináciu. Dôležitým aspektom tejto žaloby je, že sa ňou nenavrhuje len vyplatenie peňažnej sumy, ale aj to, aby Braathens uznala, že táto suma je vyplatená *z dôvodu* diskriminácie, alebo v opačnom prípade, aby súd konštatoval porušenie práva na rovnosť zaobchádzania s cestujúcim.

37. Braathens však odmieta uznať akúkoľvek diskrimináciu. Vyhlásila, že je pripravená požadovanú náhradu zaplatiť a naozaj ju zaplatila, ale len preto, aby ukázala „svoju dobrú vôľu“ a vyhla sa prípadnému dlhému a nákladnému konaniu, v ktorom by sa musela brániť proti obvineniu z diskriminácie.

38. Napriek tomuto odmietnutiu uznať existenciu diskriminácie súdy prvého a druhého stupňa vzali v súlade s vnútroštátnymi procesnými pravidlami na vedomie, že uznaním nároku ombudsmana, ktorého žaloba sa považovala za obmedzenú na žalobu o náhradu, bol spor ukončený, a to napriek tomu, že ombudsman takisto žiadal, aby sa konštatovala existencia diskriminácie. Tieto súdy teda nariadili vyplatenie náhrady, ale zamietli návrhy ombudsmana na konštatovanie porušenia práva na rovnosť zaobchádzania s cestujúcim.

39. Zdôrazňujem, že z pripomienok predložených Súdnemu dvoru vyplýva, že určovacia žaloba, ktorou sa takéto konštatovanie navrhuje, je fakultatívna [5] a v prípade sporov v oblasti diskriminácie nie je „obvyklá“ [6]. Keďže v sporoch tohto druhu sa náhrada za diskrimináciu dá v zásade určiť priamo, určovacia žaloba, ktorá často zahŕňa dvojstupňové konanie týkajúce sa najskôr konštatovania diskriminácie a následne stanovenia náhrady, sa vo všeobecnosti považuje za nevhodnú, [7] a teda za neprípustnú. Považuje sa za vhodnú len vtedy, ak napríklad rozsah majetkovej alebo nemajetkovej ujmy nemožno určiť v čase podania žaloby a túto nemožno odložiť z dôvodu premlčacej lehoty. [8]

40. Súhrne vzaté, podľa švédskeho práva, tak ako ho vykladajú súdy na prvom a druhom stupni vo veci samej, nemôže osoba, ktorá sa cíti byť obeťou diskriminácie na základe rasy alebo etnického pôvodu v zmysle článku 2 tejto smernice, v praxi na súde dosiahnuť okrem náhrady aj konštatovanie samotnej existencie tejto diskriminácie, ak údajný páchateľ tejto diskriminácie súhlasí, že nárokovanú náhradu zaplatí, pričom žiadnu diskrimináciu neuznáva. Ústrednou otázkou, ktorá sa v prejednávanej veci nastoľuje, je, či procesný mechanizmus skončenia konania, akým je uznanie nároku, môže k takémuto výsledku viesť bez porušenia požiadaviek smernice 2000/43.

41. Zdôrazňujem, že dovolanie ombudsmana na vnútroštátny súd sa týka výlučne situácie, keď osoba, ktorá sa cíti byť obeťou diskriminácie, získa od žalovaného náhradu *bez* toho, aby tento *uznal*, že sa správal diskriminačne. Toto dovolanie sa netýka prípadu, keď žalovaný uzná existenciu takejto diskriminácie. V tomto druhom uvedenom prípade sa ombudsman domnieva, že vzhľadom na to, že žalobca mal vo všetkých svojich návrhoch úspech, vnútroštátne súdy už nie sú povinné skúmať, či skutočne došlo k diskriminácii, a v tejto súvislosti nie je potrebné položiť Súdnemu dvoru otázku.

42. Vzhľadom na rámec sporu vo veci samej sa domnievam, že prejudiciálnu otázku treba preskúmať len z hľadiska neuznania existencie diskriminácie jej údajným páchateľom.

43. Na posúdenie miery voľnej úvahy, ktorú majú členské štáty v procesnej oblasti na vykonanie smernice 2000/43, je potrebné preskúmať požiadavky tejto smernice.

B. Požiadavky smernice 2000/43

44. Ako vyplýva z preambuly smernice 2000/43, jej cieľom je chrániť všetky fyzické osoby proti diskriminácii na základe rasy alebo etnického pôvodu, a to zabezpečením dodržiavania základného ľudského práva. Smernica 2000/43 tak v oblasti, na ktorú sa vzťahuje, konkretizuje všeobecnú zásadu zákazu diskriminácie, ktorá je teraz zakotvená v článku 21 Charty. [9] Ako vyplýva z odôvodnenia 12 a článku 3 tejto smernice, toto právo sa vzťahuje na najrozmanitejšie oblasti spoločnosti. V tomto

5 Pozri bod 31 vyššie.

6 Ombudsman vo svojich písomných pripomienkach uvádza, že keď svoje návrhy predložil, bol si náležite vedomý toho, že za normálnych okolností nemôžu byť na základe vnútroštátnych procesných pravidiel povolené. Z vyjadrení na pojednávaní na Súdnom dvore tiež vyplýva, že podľa vedomostí účastníkov konania vo veci samej a švédskej vlády nebola možnosť dosiahnuť vydanie určovacieho rozsudku vo veci žaloby o náhradu za diskrimináciu predmetom žiadneho rozhodnutia Högsta domstolen (Najvyšší súd).

7 Pozri bod 31 vyššie.

8 Ombudsman uvádza dva príklady vecí, keď sa žalobca, ktorý sa domnieval, že utrpel nemajetkovú ujmu, neúspešne pokúsil dosiahnuť vydanie určovacieho rozsudku alebo vecného preskúmania jeho žaloby. V *prvej veci* žalobca žiadal, aby bola uznaná mimozmluvná zodpovednosť štátu z dôvodu porušenia práv jednotlivca v oblasti ochrany osobných údajov, tak ako ju zaručuje právo Únie. Súd, ktorému bola vec predložená, konštatoval, že pokiaľ išlo o *nemajetkovú ujmu*, *určovacia žaloba nebola vhodná*, a vyzval žalobcu, aby podal žalobu na plnenie, ktorou sa žaluje o náhradu z dôvodu tejto ujmy [rozhodnutie Svea hovrätt (Odvolací súd Štokholm, Švédsko), z 10. januára 2008, vo veci Ö 9152-07, J.S. c. staten genom Justitiekanslern]. *Druhá vec* sa týkala prípadu sexuálneho obťažovania predloženého študentom proti učiteľovi na verejnej vysokej škole. Po prvotnom popretí *žaloby na plnenie*, ktorou na navrhovalo vyplatenie náhrady, sa štát rozhodol uznať návrh podaný ombudsmanom v mene študenta, ale len abstraktne, pričom žiadal, aby súd výslovne uviedol, že štát údajné obťažovanie nepriznáva. Hoci ombudsman uviedol, že hlavný záujem študenta nebol ekonomický, *nemohol dosiahnuť, aby súd z vecnej stránky preskúmal*, či študent bol obeťou obťažovania. Podanie návrhu na začatie prejudiciálneho konania na Súdny dvor sa odmietlo a rozsudok na prvom stupni bol vydaný bez toho, aby študent, ktorý bol považovaný za účastníka, ktorý mal úspech vo veci, mohol podať odvolanie [rozsudok Stockholms tingsrätt (Súd prvého stupňa Štokholm) z 5. októbra 2017, Diskrimineringsombudsmannen mot staten genom Justitiekanslern (T 16908 – 15)].

9 Pozri, pokiaľ ide o smernicu Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolaní (Ú. v. ES L 303, 2000, s. 16; Mim. vyd. 05/004, s. 79), analogicky rozsudok z 23. apríla 2020, Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI (C-507/18, EU:C:2020:289, point 38).

kontexte zohrávajú články 7 a 15 uvedenej smernice týkajúce sa uplatniteľných prostriedkov nápravy a sankcií ústrednú úlohu pri zabezpečení dodržiavania práva na rovnosť zaobchádzania tým, že od členských štátov vyžadujú, aby pre obete takejto diskriminácie stanovili primerané prostriedky právnej ochrany. [10]

45. Článok 7 smernice 2000/43 ukladá členským štátom povinnosť stanoviť súdne alebo správne konania, ktoré osobám, ktoré sa cítia poškodené nedodržiavaním zásady rovnosti zaobchádzania, umožnia uplatniť si práva, ktoré im vyplývajú z tejto smernice.

46. Podľa článku 15 uvedenej smernice musia členské štáty stanoviť účinné, primerané a odrádzajúce sankcie, ktoré môžu zahŕňať vyplácanie náhrad obeti.

47. Ako vyplýva zo zásadného rozsudku von Colson a Kamann [11] k výkladu smernice 76/207/EHS [12] o zákaze diskriminácie medzi mužmi a ženami, tieto dve ustanovenia spolu súvisia. Tento rozsudok podáva predovšetkým výklad článku 6 tejto smernice, ktorý sa týka práva obetí diskriminácie na uplatnenie svojich práv a ktorého znenie je podobné zneniu článku 7 smernice 2000/43.

48. Súdny dvor v tomto rozsudku rozhodol, že členské štáty sú na základe článku 6 smernice 76/207 povinné zaviesť do svojich právnych poriadkov opatrenia potrebné na to, aby si každý, kto sa cíti byť poškodený diskrimináciou, mohol uplatniť svoje práva na súde, pričom spresnil, že tieto opatrenia musia byť dostatočne *účinné* na dosiahnutie cieľa smernice, a dotknuté osoby musia mať možnosť sa na ne *účinne* odvolávať na vnútroštátnych súdoch. Súdny dvor ako príklad uviedol, že takéto opatrenia môžu zahŕňať ustanovenia zabezpečujúce primeranú finančnú náhradu a byť prípadne posilnené systémom pokút. [13]

49. Súdny dvor dodal, že sankcia musí mať okrem iného *skutočný odradzujúci účinok* voči osobe, ktorá sa dopustila diskriminácie. [14]

50. Normotvorca Únie zohľadnil tento rozsudok a judikatúru, ktorá po ňom nasledovala, v nových smerniciach prijatých v oblasti rovnosti zaobchádzania, [15] vrátane smernice 2000/43.

51. Normotvorca Únie tak v záujme jasnosti stanovil nielen jedno ustanovenie, ale dve samostatné ustanovenia, v tomto prípade články 7 a 15 smernice 2000/43. Tieto sa v uvedenom poradí týkajú „ochrany práv“, kam patria aj súdne alebo správne konania, a „sankcií“ [16].

10 Pozri odôvodnenie 19 smernice 2000/43.

11 Rozsudok z 10. apríla 1984 (14/83, EU:C:1984:153).

12 Smernica Rady z 9. februára 1976 o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami, pokiaľ ide o prístup k zamestnaniu, odbornej príprave a postupu v zamestnaní a o pracovné podmienky (Ú. v. ES L 39, 1976, s. 40; Mim. vyd. 05/001, s. 187).

13 Rozsudok z 10. apríla 1984, von Colson a Kamann (14/83, EU:C:1984:153, bod 18).

14 Rozsudok z 10. apríla 1984, von Colson a Kamann (14/83, EU:C:1984:153, bod 23).

15 Pozri smernicu 2000/78; smernicu Rady 2004/113/ES z 13. decembra 2004 o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania medzi mužmi a ženami v prístupe k tovaru a službám a k ich poskytovaniu (Ú. v. EÚ L 373, 2004, s. 37), smernicu Európskeho parlamentu a Rady 2006/54/ES z 5. júla 2006 o vykonávaní zásady rovnosti príležitostí a rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach zamestnanosti a povolania (Ú. v. EÚ L 204, 2006, s. 23), ako aj smernicu Európskeho parlamentu a Rady 2010/41/EÚ zo 7. júla 2010 o uplatňovaní zásady rovnakého zaobchádzania so ženami a mužmi vykonávajúcimi činnosť ako samostatne zárobkovo činné osoby a o zrušení smernice Rady 86/613/EHS (Ú. v. EÚ L 180, 2010, s. 1).

16 Tieto ustanovenia sú obsiahnuté v uvedenom poradí v článkoch 9 a 17 smernice 2000/78, v článkoch 8 a 14 smernice 2004/113, v článkoch 17, 18 a 25 smernice 2006/54, ako aj v článkoch 9 a 10 smernice 2010/41. Aj keď medzi pojmami použitými v smerniciach existuje niekoľko rozdielov, tieto nie sú v rámci tejto analýzy podstatné.

52. Súdny dvor charakteristiku týchto pojmov spresnil vo svojej judikatúre. Poukazujem na to, že tie isté výrazy efektívnosť a účinnosť sú použité na kvalifikovanie tak ochrany práv,[17] ako aj sankcií.[18]

53. Pokiaľ ide o ochranu práv, Súdny dvor vo všeobecnosti odkazuje na právo na účinnú súdnu ochranu.[19]

54. Súdny dvor podal výklad ustanovenia, ktoré má rovnaké znenie ako článok 7 smernice 2000/43, a to článku 9 smernice 2000/78.[20] Rozhodol, že tento článok 9 stanovuje právo na účinný prostriedok nápravy obdobne, ako ho stanovuje článok 47 prvý odsek Charty.[21] Podľa tohto druhého ustanovenia každý, koho práva a slobody zaručené právom Únie sú porušené, má právo na účinný prostriedok nápravy pred súdom.

55. Zdôrazňujem, že hoci ide o základné právo zakotvené v primárnom práve, ktorého sa môže dovolávať každá osoba, normotvorca Únie považoval za potrebné toto právo opätovne potvrdiť v smernici 2000/43, ako aj v iných smerniciach v oblasti rovnosti zaobchádzania, pričom stanovil, že musí byť vykonané prostredníctvom procesných prostriedkov. Tieto odrážajú prostriedky nápravy, ktoré majú členské štáty stanoviť na základe článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ, aby zabezpečili účinnú súdnu ochranu v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie.

56. Súdny dvor tak v rozsudku Leitner[22] rozhodol, že dodržiavanie zásady rovnosti si, pokiaľ ide o osoby, ktoré boli diskriminované na základe veku, vyžaduje, „aby bola *zaručená* účinná súdna ochrana ich práva na rovnosť zaobchádzania“[23].

57. Z toho vyplýva, že osoba, ktorá sa cíti byť obeťou diskriminácie na základe etnického pôvodu, musí mať podľa článku 7 smernice 2000/43 možnosť uplatniť si svoje právo na rovnosť zaobchádzania na súde, aby tento preskúmal, či k diskriminácii došlo, a aby zabezpečil dodržanie jej práva.[24]

58. Normotvorca ešte posilnil súdnu ochranu osoby, ktorá sa cíti byť obeťou diskriminácie, tým, že jej uľahčil vykonávanie dôkazov. Článok 8 smernice 2000/43 tak stanovuje, že ak osoba, ktorá sa cíti byť obeťou diskriminácie, predloží skutočnosti nasvedčujúce tomu, že došlo k diskriminácii, je na žalovanom, aby preukázal, že k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania nedošlo.

59. Pokiaľ ide o sankcie stanovené v článku 15 smernice 2000/43, Súdny dvor zdôraznil, že pokiaľ ide o analogické ustanovenia, členské štáty sa musia v prvom rade ubezpečiť, že poškodený môže dosiahnuť *úplnú nápravu*[25] spôsobenej škody. Táto náhrada preto nemôže mať stanovenú hornú hranicu.[26]

17 Pozri rozsudky z 8. novembra 1990, Dekker (C-177/88, EU:C:1990:383, bod 23); z 2. augusta 1993, Marshall (C-271/91, EU:C:1993:335, body 22 a 24); z 22. apríla 1997, Draehmpaehl (C-180/95, EU:C:1997:208, bod 39); z 10. júla 2008, Feryn (C-54/07, EU:C:2008:397, bod 37); z 25. apríla 2013, Asociația Accept (C-81/12, EU:C:2013:275, bod 63), ako aj zo 17. decembra 2015, Arjona Camacho (C-407/14, EU:C:2015:831, bod 31).

18 Pozri rozsudky z 2. augusta 1993, Marshall (C-271/91, EU:C:1993:335, bod 22); z 22. apríla 1997, Draehmpaehl (C-180/95, EU:C:1997:208, bod 25); z 10. júla 2008, Feryn (C-54/07, EU:C:2008:397, bod 38), ako aj z 25. apríla 2013, Asociația Accept (C-81/12, EU:C:2013:275, bod 73).

19 Pozri, pokiaľ ide o smernicu 2000/43, rozsudok z 10. júla 2008, Feryn (C-54/07, EU:C:2008:397, bod 37).

20 Rozsudok z 8. mája 2019, Leitner (C-396/17, EU:C:2019:375).

21 Pozri v tomto zmysle rozsudok z 8. mája 2019, Leitner (C-396/17, EU:C:2019:375, bod 61).

22 Rozsudok z 8. mája 2019 (C-396/17, EU:C:2019:375, bod 62).

23 Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

24 Právo na prístup k spravodlivosti na účely uplatnenia práva na rovnosť zaobchádzania je uvedené v návrhu smernice Rady, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod [KOM(1999) 566 v konečnom znení]. Zodpovedá ustálenej judikatúre o práve na účinný prostriedok nápravy; pozri napokon rozsudok z 26. marca 2020, Preskúmanie Simpson a HG/Rada a Komisia (C-542/18 RX-II a C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, bod 55).

25 Pozri rozsudky z 2. augusta 1993, Marshall (C-271/91, EU:C:1993:335, body 26, 31 a 34), ako aj zo 17. decembra 2015, Arjona Camacho (C-407/14, EU:C:2015:831, body 33 a 37).

26 Pozri rozsudok z 2. augusta 1993, Marshall (C-271/91, EU:C:1993:335, body 30 a 32).

60. V druhom rade musia sankcie mať skutočne *odrádzajúci* účinok.[27] Nemôžu byť teda čisto symbolické[28] a musia byť primerané závažnosti porušení,[29] pričom musia rešpektovať zásadu proporcionality.[30] Mediálne opatrenia sa považujú sa opatrenia, ktoré môžu pôsobiť odradzujúco.[31] Sankcie môžu takisto plniť funkciu potrestania.[32]

61. Zdôrazňujem, že hoci súdna ochrana a sankcie musia byť účinné a efektívne, členské štáty si naproti tomu môžu vybrať opatrenia, ktoré sa im zdajú vhodné, pod podmienkou, že tieto im umožnia dosiahnuť výsledky stanovené právom Únie.[33]

62. V prejednávanej veci ide práve o rozsah tejto slobody výberu vzhľadom na povinnosti uložené normotvorcom Únie v smernici 2000/43.

63. Z vysvetlení vnútroštátneho súdu vyplýva, že režim sankcií, o aký ide vo veci samej, má za cieľ jednak napraviť ujmu, ktorú obeť utrpela, a jednak sankcionovať páchateľa diskriminácie tým, že ho odradí od toho, že sa bude v budúcnosti správať diskriminačne. Okrem toho je na vykonanie týchto sankcií stanovený prostriedok nápravy, ktorým je žaloba na plnenie.

64. Braathens, švédska vláda a Komisia z toho vyvodzujú, že takýto systém sankcií a prostriedkov nápravy zahŕňajúci procesný mechanizmus skončenia konania, ktorý spočíva v uznaní nároku, spĺňa požiadavky stanovené smernicou 2000/43.

65. Na rozdiel od spoločnosti Braathens, švédskej vlády a Komisie sa ja osobne rovnako ako ombudsman domnievam, že to tak nie je.

C. Dôsledky vyplývajúce zo smernice 2000/43 pre procesnú autonómiu

66. Pripomínam, že podľa zásady procesnej autonómie a ustálenej judikatúry je v prípade neexistencie právnej úpravy Únie na zabezpečenie súdnej ochrany práv, ktoré osobám podliehajúcim súdnej právomoci vyplývajú z práva Únie, na právnom poriadku každého členského štátu, aby určil príslušné súdy a upravil procesné podmienky žalôb určených na zabezpečenie ochrany týchto práv.[34]

67. Táto sloboda členských štátov podlieha zásadám ekvivalencie a efektivity, a to po prvé povinnosti zabezpečiť, aby tieto procesné podmienky neboli menej priaznivé, ako procesné podmienky týkajúce sa podobných žalôb vnútroštátnej povahy, a po druhé povinnosti, aby tieto podmienky nespôsobili nemožnosť alebo nadmerné sťaženie výkonu práv priznaných právom Únie.

27 Pozri rozsudky z 8. novembra 1990, Dekker (C-177/88, EU:C:1990:383, bod 23); z 2. augusta 1993, Marshall (C-271/91, EU:C:1993:335, bod 24); z 22. apríla 1997, Draehmpaehl (C-180/95, EU:C:1997:208, bod 40); z 25. apríla 2013, Asociația Accept (C-81/12, EU:C:2013:275, bod 63), ako aj zo 17. decembra 2015, Arjona Camacho (C-407/14, EU:C:2015:831, bod 31). Poznamenávam, že táto dvojitá funkcia sankcie sa ako taká odráža v dvoch samostatných ustanoveniach smernice 2006/54, a to v článkoch 18 a 25, ktoré sú v uvedenom poradí nazvané „Náhrada alebo náprava“ a „Sankcie“. Pojem „sankcia“ je teda odteraz vyhradený pre opatrenia, ktoré majú iba odradzujúcu funkciu.

28 Pozri rozsudok z 25. apríla 2013, Asociația Accept (C-81/12, EU:C:2013:275, bod 64).

29 Pozri rozsudok z 25. apríla 2013, Asociația Accept (C-81/12, EU:C:2013:275, bod 63).

30 Pozri rozsudok z 25. apríla 2013, Asociația Accept (C-81/12, EU:C:2013:275, bod 63).

31 Pozri rozsudok z 25. apríla 2013, Asociația Accept (C-81/12, EU:C:2013:275, bod 68).

32 Pozri rozsudok zo 17. decembra 2015, Arjona Camacho (C-407/14, EU:C:2015:831, bod 40).

33 Pozri rozsudky z 8. novembra 1990, Dekker (C-177/88, EU:C:1990:383, bod 26); z 2. augusta 1993, Marshall (C-271/91, EU:C:1993:335, bod 23); z 10. júla 2008, Feryn (C-54/07, EU:C:2008:397, bod 37); z 25. apríla 2013, Asociația Accept (C-81/12, EU:C:2013:275, bod 61), ako aj zo 17. decembra 2015, Arjona Camacho (C-407/14, EU:C:2015:831, bod 30).

34 Pozri najmä rozsudky zo 16. decembra 1976, Rewe-Zentralfinanz a Rewe-Zentral (33/76, EU:C:1976:188), a z 13. marca 2007, Unibet (C-432/05, ďalej len „rozsudok Unibet“, EU:C:2007:163, bod 39).

68. Súdny dvor postupne dospel vo viacerých veciach k uplatneniu ďalšieho testu, a to testu účinnej súdnej ochrany, ktorá je už teraz zaručená článkom 47 Charty.[35] Tento test spočíva v preskúmaní, či dotknuté vnútroštátne právo zabezpečuje účinnú súdnu ochranu tým, že dotknutej osobe umožňuje uplatniť si na súde práva, ktoré jej vyplývajú z práva Únie. Tento druhý test sa považuje za prísnejší. Pripúšťa obmedzenie len podľa článku 52 ods. 1 Charty, teda pod podmienkou, že toto obmedzenie je stanovené zákonom, že rešpektuje podstatu práv a slobôd uznaných Chartou, ako aj zásadu proporcionality.

69. Jeden a/alebo druhý test sa obvykle uplatní podľa toho, či pri skúmaných pravidlách ide o uplatnenie práva na účinnú súdnu ochranu v zmysle článku 47 Charty, alebo nie.[36]

70. Keďže prejednávaná vec sa týka pravidiel sekundárneho práva v oblasti sankcií a prostriedkov nápravy, ktorými sa má zabezpečiť účinná súdna ochrana, je podľa môjho názoru potrebné uplatniť test účinnej súdnej ochrany.

71. Domnievam sa však, že v takom prípade nie je potrebné tieto dva testy stavať proti sebe, keďže pojem „účinnosť“ sa v rámci zásady procesnej autonómie spája s pojmom „účinná súdna ochrana“.

72. Členské štáty tak môžu voľne prijať procesné pravidlá, ktoré považujú za vhodné, s výhradou požiadaviek vyplývajúcich zo smernice 2000/43.

73. V tejto súvislosti uvádzam, že články 7, 8 a 15 smernice 2000/43 v spojení s článkom 47 Charty obsahujú výslovné alebo implicitné požiadavky na oblasť právnej úpravy.

74. V prvom rade podľa článkov 7 a 15 tejto smernice sú členské štáty povinné stanoviť prostriedky nápravy a reparačné a sankčné opatrenia umožňujúce zabezpečiť účinnú súdnu ochranu. V druhom rade článok 8 uvedenej smernice výslovne stanovuje procesné pravidlo v oblasti dôkazného bremena.

75. Nižšie preskúmam praktické dôsledky, ktoré z toho vyplývajú pre opatrenia prijaté členskými štátmi na základe tejto smernice v oblasti sankcií (oddiel 1) a prostriedkov nápravy (oddiel 2), ako aj všeobecnejšie pre ich možnosť stanoviť mechanizmy na uľahčenie riešenia sporov založené na dispozičnej zásade (oddiel 3).

1. O „voľnom“ určení sankčných opatrení členskými štátmi

76. Z ustálenej judikatúry, na ktorú sa odkazuje v poznámke pod čiarou 33 vyššie, vyplýva, že členské štáty majú mieru voľnej úvahy pri výbere sankcií, ktoré považujú za primerané. Pokiaľ ide o smernicu 2000/43, Súdny dvor v rozsudku Feryn[37] rozhodol, že táto nestanovuje žiadne konkrétne sankcie, ale ponecháva členským štátom slobodu výberu medzi rôznymi riešeniami, ktorými sa dá dosiahnuť cieľ stanovený touto smernicou.

35 Pozri najmä rozsudky z 15. septembra 2016, Star Storage a i. (C-439/14 a C-488/14, EU:C:2016:688), a z 8. novembra 2016, Lesoochranárske zoskupenie VLK (C-243/15, EU:C:2016:838).

36 Ako príklad pozri *po prvé*, pokiaľ ide o uplatnenie samotného testu procesnej autonómie, rozsudky z 27. februára 2003, Santex (C-327/00, EU:C:2003:109), a zo 6. októbra 2015, Târşia (C-69/14, EU:C:2015:662); *po druhé*, pokiaľ ide o uplatnenie samotného testu účinnej súdnej ochrany, rozsudky z 15. septembra 2016, Star Storage a i. (C-439/14 a C-488/14, EU:C:2016:688), a z 8. novembra 2016, Lesoochranárske zoskupenie VLK (C-243/15, EU:C:2016:838), a *po tretie*, pokiaľ ide o uplatnenie oboch testov, rozsudok z 18. marca 2010, Alassini a i. (C-317/08 až C-320/08, EU:C:2010:146).

37 Rozsudok z 10. júla 2008 (C-54/07, EU:C:2008:397, bod 37).

77. V tomto rozsudku, ktorý sa týkal diskriminácie pri výbere uchádzačov o zamestnanie, Súdny dvor v bode 39 spresnil, že sankcie môžu spočívať v konštatovaní diskriminácie príslušným súdom alebo správnym orgánom, ktoré sa v primeranej miere zverejní, v príkaze uloženom zamestnávateľovi, aby ukončil konštatované diskriminačné správanie, ku ktorému sa prípadne pripojí pokuta, alebo aj v priznaní náhrady škody a úrokov orgánu, ktorý podal návrh na začatie konania.[38]

78. Z toho vyplýva, že členský štát môže okrem iného ako sankciu stanoviť zaplatenie náhrady škody a úrokov a že konštatovanie diskriminácie je len jednou z ďalších možností, ktoré sa mu ako sankcie ponúkajú.

79. Z tohto rozsudku však vyplýva, že uložená sankcia je úzko spojená s existenciou diskriminácie.[39] Uvedený rozsudok nemožno vykladať v tom zmysle, že náhrada by mohla predstavovať účinnú sankciu podľa článku 15 smernice 2000/43 bez toho, aby bolo porušenie práva na rovnosť zaobchádzania uznané údajným páchateľom diskriminácie alebo konštatované správnym alebo súdnym orgánom.

80. Domnievam sa, že neexistencia súvislosti medzi zaplatením náhrady a porušením práva na rovnosť zaobchádzania spočívajúcej v uznaní alebo konštatovaní tohto porušenia, by narušila tak nápravnú funkciu, ako aj odradzujúcu funkciu sankcie.

a) O nápravnej funkcii sankcie

81. Súdny dvor v rozsudku Marshall rozhodol, že peňažná náprava môže byť opatrením prijatým na obnovenie rovnosti zaobchádzania, v prejednávanej veci rovnosti zaobchádzania medzi mužmi a ženami, pričom zdôraznil, že táto náprava musí byť primeraná vzniknutej ujme.[40]

82. Ako by ale mohla byť poskytnutá náprava *za* spôsobenú ujmu, ak táto nie je uznaná alebo konštatovaná?

83. Táto otázka vzniká obzvlášť vtedy, keď ide o nemajetkovú ujmu, tak ako v prejednávanej veci. Zdá sa, že zaplatenie peňažnej sumy samo osebe vo všeobecnosti nepostačuje na nápravu spôsobenej ujmy. Ako tvrdí ombudsman, prvoradý záujem cestujúceho a väčšiny obetí diskriminácie, ktoré zastupuje, nie je ekonomický.

84. Ak však žalovaný zaplatí požadovanú sumu, pričom odmietne priznať existenciu ujmy, obeť síce dostane peňažnú sumu, ale táto nesúvisí so vzniknutou ujmou, je oddelená od reality, ktorú obeť zažila. Ak súd proti vôli žalobcu vo svojom rozsudku uvádza, že diskriminácia nie je uznaná[41] a ak sa sám k existencii alebo neexistencii údajnej diskriminácie nevyjadruje, táto diskriminácia podľa práva neexistuje.

85. Potreba preukázať súvislosť medzi sankčným opatrením, v prejednávanej veci náhradou, a existenciou diskriminácie je potvrdená v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESĽP“).

38 Rozsudok z 10. júla 2008, Feryn (C-54/07, EU:C:2008:397).

39 Úzku súvislosť medzi právom a nápravným opatrením zdôrazňuje van GERVEN, W. vo svojom článku Of rights, remedies and procedures. In: *CMLRev*. 2000, zv. 37, s. 525: „The close link between right and remedy lies in the fact that a right must necessarily give rise to a remedy which allows the right to be enforced through the judicial process.“ („Úzka súvislosť medzi právom a prostriedkom nápravy spočíva v skutočnosti, že právo musí nevyhnutne zakladať prostriedok nápravy, ktorý umožní vymáhanie práva v súdnom konaní.“)

40 Pozri v tomto zmysle rozsudok z 2. augusta 1993, Marshall (C-271/91, EU:C:1993:335, body 30 a 34).

41 Takáto zmienka je v prejednávanej veci obsiahnutá v prvostupňovom rozsudku.

86. Pripomínam, že podľa článku 52 ods. 3 Charty je v rozsahu, v akom táto obsahuje práva, ktoré zodpovedajú právam zaručeným Európskym dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „EDĽP“), podpísanom v Ríme 4. novembra 1950, zmysel a rozsah týchto práv rovnaký ako zmysel a rozsah práv ustanovených v uvedenom dohovore.

87. Právo na účinnú súdnu ochranu zakotvené v článku 47 Charty odráža práva uvedené v článkoch 6 a 13 EDĽP, ktoré sa týkajú práva na spravodlivý proces a práva na účinný prostriedok nápravy.[42] Okrem toho právo na rovnosť zaobchádzania bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod, ktoré má smernica 2000/43 chrániť a ktoré je zakotvené v článku 21 Charty, odráža článok 14 EDĽP.[43] V dôsledku toho je v tejto oblasti relevantný odkaz na judikatúru ESĽP.

88. ESĽP konštatoval, že osoba, ktorá sa cíti byť „obeťou“ diskriminácie v zmysle článku 34[44] EDĽP a požaduje jej nápravu vo forme náhrady, stráca svoje postavenie obete len vtedy, ak sú splnené dve podmienky. Nielenže musí dostať nárokovanú náhradu, ale údajné porušenie EDĽP musí byť vnútroštátnymi orgánmi aj uznané.[45]

89. Domnievam sa, že táto judikatúra je relevantná, pokiaľ ide o obete diskriminácie v zmysle smernice 2000/43. Pojem „osoba, ktorá sa cíti poškodená“ v rámci tejto smernice zodpovedá pojmu „údajná obeť“ diskriminácie v zmysle EDĽP.[46]

90. Ak sa táto judikatúra ESĽP preberie v rámci veci, o akú ide tomto konaní, znamená to, že na účely získania účinnej nápravy vzniknutej ujmy musí mať táto osoba možnosť súdu navrhnúť, aby konštatoval, že bola obeťou diskriminácie. Táto judikatúra tak zdôrazňuje dôležitosť konštatovania existencie súvislosti medzi náhradou vyplatenou osobe, ktorá sa cíti poškodená nedodržaním zásady rovnosti zaobchádzania voči nej, a porušením jej práva na rovnosť zaobchádzania.

91. Stanovisko švédskej vlády a spoločnosti Braathens, podľa ktorého judikatúra ESĽP nie je relevantná v rámci sporu medzi dvomi súkromnými osobami, v danom prípade súkromnou spoločnosťou a jednotlivcom, pretože sa týka iba vzťahov medzi štátom a jednotlivcom, nemôže uspieť.

92. Na jednej strane sa totiž poznatky vyplývajúce z judikatúry ESĽP týkajúcej sa zákazu porušenia základných práv majú uplatňovať aj na vzťahy medzi jednotlivcami prostredníctvom doktríny „pozitívneho záväzku“, ktorý tento dohovor ukladá zmluvným štátom, a to konkrétne pozitívneho záväzku zabezpečiť, aby jednotlivec nebol pri výkone práv stanovených uvedeným dohovorom diskriminovaný iným jednotlivcom.[47] Na druhej strane sa obmedzenia stanovené v EDĽP, pokiaľ ide o pôsobnosť práva stanoveného týmto dohovorom,[48] nemôžu v žiadnom prípade uplatňovať na rovnocenné práva uvedené v Charte, pokiaľ tieto takéto obmedzenie nestanovujú. Súdny dvor navyše podal výklad článkov 21 a 47 Charty v mnohých sporoch medzi jednotlivcami.[49]

42 Pozri vysvetlivky k Charte základných práv (Ú. v. EÚ C 303, 2007, s. 17) týkajúce sa jej článku 47.

43 Pozri vysvetlivky k Charte základných práv (Ú. v. EÚ C 303, 2007, s. 17) týkajúce sa jej článku 21.

44 Podľa článku 34 EDĽP môže sťažnosť na ESĽP podať každá fyzická osoba, ktorá sa považuje za poškodenú v dôsledku porušenia práv „priznaných dohovorom alebo jeho protokolmi jednou z Vysokých zmluvných strán“.

45 Pozri najmä rozhodnutie ESĽP z 25. novembra 2004, Nardone v. Taliansko (CE:ECHR:2004:1125DEC003436802, bod 1 časti „Právo“), a rozsudok ESĽP zo 7. júna 2012, Centro Europa 7.S.R.L a Di Stefano v. Taliansko (CE:ECHR:2012:0607JUD003843309, bod 81 a citovaná judikatúra, ako aj body 87 a 88).

46 Poznamenávam, že v odôvodnení 24 smernice 2000/43, ako aj v prípravných prácach k nej sa používa pojem „obeť“.

47 Pozri v tomto zmysle rozsudok ESĽP z 12. apríla 2016, R.B. v. Maďarsko (CE:ECHR:2016:0412JUD006460212, bod 81).

48 Pripomínam napríklad, že zásada zákazu diskriminácie stanovená v článku 14 EDĽP sa uplatňuje len v spojení s jedným z ďalších práv a slobôd uznaných týmto dohovorom. Okrem toho podľa článku 52 ods. 3 druhej vety Charty nič nebráni právu Únie, aby stanovilo širšie práva.

49 Hoci Súdnemu dvoru navrhujem, aby neuplatnil články 21 a 47 Charty priamo, ale aby vyložil smernicu 2000/43 so zreteľom na tieto články, zdôrazňujem, že Súdny dvor rozhodol, že tieto články majú priamy horizontálny účinok, takže môžu byť v spore medzi dvomi súkromnými osobami priamo uplatniteľné. Pozri rozsudky zo 17. apríla 2018, Egenberger (C-414/16, EU:C:2018:257, bod 76), a z 22. januára 2019, Cresco Investigation (C-193/17, EU:C:2019:43, bod 76).

93. Z toho vyplýva, že v prípade sporu týkajúceho sa diskriminácie na základe etnického pôvodu musí mať žalobca, akým je cestujúci, možnosť domáhať sa určenia, že náhrada nárokovaná od súkromnej spoločnosti, akou je letecká spoločnosť dotknutá vo veci samej, je splatná z dôvodu takejto diskriminácie. Ak táto osoba uzná žalobu o náhradu, pričom diskrimináciu neuzná, musí mať žalobca, ktorý sa cíti poškodený, možnosť navrhnúť súdu, aby existenciu diskriminácie overil.

94. Súvislosť medzi náhradou a existenciou diskriminácie spočívajúca v jej uznaní alebo konštatovaní je dôležitá nielen preto, aby obeť mohla získať primeranú nápravu, ale aj preto, aby sankcia mohla plniť svoju druhú funkciu, a to jej odradzujúcu funkciu v súlade s článkom 15 smernice 2000/43.

b) O odradzujúcej funkcii sankcie

95. Na zabezpečenie toho, aby sankcia plnila svoju odradzujúcu funkciu tak vo vzťahu k žalovanému, ako aj voči iným páchateľom podobnej diskriminácie, sa uplatnia úvahy analogické s úvahami, ktoré som rozvinul v oddiele a), pokiaľ ide o nevyhnutnosť súvislosti medzi sankciou a právom, ktoré bolo porušené, spočívajúcu v uznaní alebo konštatovaní tohto porušenia.

96. Ako by totiž zaplatenie určitej sumy mohlo mať na žalovaného dostatočne odradzujúci účinok, ktorým je tento motivovaný k tomu, aby svoje diskriminačné konanie nezopakoval, a ktorým sa predchádza ďalšej diskriminácii z jeho strany alebo zo strany iných osôb, ak žalovaný takéto svoje konanie neuzná a súd existenciu diskriminácie nekonštatuje?

97. Fínska vláda tvrdí, že páchateľ diskriminácie si svoje konanie uvedomuje zaplatením zvýšenej náhrady, a tak je odradený od zopakovania rovnakého diskriminačného konania v budúcnosti. Avšak práve toto uvedomenie si chýba v prípade, keď žalovaný, tak ako v prejednávanej veci, odmietne priznať akúkoľvek diskrimináciu a keď ho nárokovaná suma výrazne ekonomicky nezasiahne. [50]

98. Treba konštatovať, že ak sa sankcia s diskriminačným konaním jasne nespojí, odradzujúci účinok sa výrazne oslabí. Páchateľ diskriminácie sa v budúcnosti bude môcť pokúsiť ju ignorovať a rovnaké konanie zopakovať, pretože nebol sankcionovaný „za“ diskrimináciu.

99. Ak by sa v rámci žaloby o náhradu mohol žalovaný vyplatením náhrady vyhnúť uznaniu existencie akejkoľvek diskriminácie a ak by ju súd nemohol konštatovať, opatrenia stanovené smernicou 2000/43 by boli do veľkej miery zbavené svojho potrebného účinku a neumožnili by účinne bojovať proti diskriminácii, pretože by ju bolo možné ignorovať.

100. V takom prípade by si žalovaný mohol určitým spôsobom „kúpiť“ svoje diskriminačné konanie, keďže by nebolo ani uznané, ani konštatované.

101. Uznanie alebo konštatovanie porušenia základného práva na rovnosť zaobchádzania ho naopak dokáže motivovať k tomu, aby v budúcnosti rovnaké diskriminačné konanie nezopakoval. Tento odrádzajúci účinok môže byť ešte posilnený, ak sa to oznámi, či dokonca uverejnení.

102. Súdnemu dvoru preto navrhujem, aby rozhodol, že musí existovať súvislosť medzi sankciou a existenciou diskriminácie spočívajúca buď v uznaní diskriminácie jej páchateľom, alebo v jej konštatovaní súdnym alebo správnym orgánom, aby tak sankcia mohla v plnom rozsahu plniť svoje nápravné a odradzujúce funkcie v súlade s článkami 7 a 15 smernice 2000/43.

50 Bez toho, aby som sa vyjadril k primeranosti výšky sankcie, poznamenávam, že samotná Braathens zdôraznila veľmi nízku sumu nárokovanej náhrady.

2. O „voľnom“ určení prostriedkov nápravy

103. Predchádzajúce úvahy o uznaní alebo konštatovaní diskriminácie sú relevantné, aj pokiaľ ide o overenie existencie účinných a efektívnych prostriedkov nápravy podľa článku 7 smernice 2000/43. Ide totiž o dve stránky toho istého problému, pričom zásah do stanovenia účinných sankcií sa prejavuje zásahom do účinnosti prostriedkov nápravy.

104. Ako som uviedol v bode 71 vyššie, pojem „účinnosť“ sa tu spája s pojmom „účinná súdna ochrana“.

105. Hoci členské štáty v zásade disponujú slobodným výberom prostriedkov nápravy a procesných podmienok ich uplatnenia, je to tak za predpokladu, že tieto neporušujú právo na účinnú súdnu ochranu stanovené v článku 7 smernice 2000/43 v spojení s článkom 47 Charty.

106. Podľa Braathens z rozsudku Unibet vyplýva, že členské štáty nie sú povinné stanoviť samostatný prostriedok nápravy na overenie súladu vnútroštátneho práva s právom Únie. Z toho vyvodzuje, že prostriedok nápravy, akým je žaloba na plnenie stanovená švédskym procesným právom, a s ním súvisiace procesné podmienky, v prejednávanej veci mechanizmus uznania nároku, sú v súlade s právom Únie.

107. V tejto súvislosti pripomínam, že úmyslom práva Únie určite nebolo vytvoriť iné prostriedky nápravy než tie, ktoré stanovuje vnútroštátne právo. Z tohto rozsudku však vyplýva, že táto úvaha sa uplatňuje za predpokladu, že podľa vnútroštátneho práva existujú prostriedky nápravy, hoci len incidenčne, na zabezpečenie dodržania práv, ktoré osobám podliehajúcim súdnej právomoci vyplývajú z práva Únie.[51]

108. Zo spisu predloženého Súdnemu dvoru však vyplýva, že ak sa žalovaný rozhodne uznať žalobcovu žalobu o náhradu, pričom poprie, že konal diskriminačne, žalobcovi sa v praxi odoprie možnosť dosiahnuť preskúmanie alebo aj konštatovanie diskriminácie súdom, aj keď len incidenčne.

109. Prináleží samozrejme vnútroštátnemu súdu, aby overil, či vnútroštátne právo má skutočne takýto účinok. V každom prípade poukazujem na to, že podľa vysvetlení tohto súdu v jeho návrhu na začatie prejudiciálneho konania je určovacia žaloba, ktorou sa navrhuje konštatovanie existencie diskriminácie, fakultatívna a v rukách súdu, ktorý rozhoduje o jej vhodnosti, takže osoba, ktorá sa cíti poškodená, nemá *nárok*[52] na preskúmanie a prípadné konštatovanie existencie diskriminácie.

110. Treba konštatovať, že takáto situácia neposkytuje osobe, ktorá sa cíti poškodená, záruku prístupu k súdu na účely konštatovania existencie diskriminácie podľa článku 7 smernice 2000/43 a článku 47 Charty.[53]

111. Uplatniteľný test je prísny. Osoba, ktorá sa cíti poškodená, musí mať právo na prístup k súdu. Tento prístup k súdu totiž predstavuje základný obsah práva na účinnú súdnu ochranu uvedeného v článku 7 smernice 2000/43 a v článku 47 Charty, takže procesný mechanizmus skončenia konania, ktorý by viedol k tomu, že diskriminácia nie je ani uznaná, ani konštatovaná, nespĺňa test stanovený v článku 52 ods. 1 Charty.[54]

51 Pozri v tomto zmysle rozsudok Unibet, body 42 a 65.

52 Pozri v tomto zmysle rozsudok z 25. apríla 2013, Asociația Accept (C-81/12, EU:C:2013:275, bod 69), z ktorého vyplýva, že samotná existencia žaloby o určenie občianskoprávnej zodpovednosti podľa dotknutého vnútroštátneho práva nemôže ako taká napraviť prípadné nedostatky z hľadiska účinnosti sankcie, ak tento prostriedok nápravy nemôže z dôvodu relevantných vnútroštátnych právnych predpisov v praxi uspieť.

53 Pozri v tomto zmysle rozsudok z 8. mája 2019, Leitner (C-396/17, EU:C:2019:375, bod 62), a bod 56 vyššie.

54 Pozri bod 68 vyššie.

112. Okrem toho, že procesný mechanizmus skončenia konania by mohol vytvoriť prekážku pre prístup k súdu, ktorý vyžaduje článok 7 smernice 2000/43 a článok 47 Charty, poznamenávam, že ak sa takýmto mechanizmom žaloba ukončí bez toho, aby žalovaný uznal existenciu diskriminácie, je takisto pravdepodobné, že tento mechanizmus zabráni účinnému uplatneniu článku 8 smernice 2000/43, ktorého cieľom je posilniť súdnu ochranu.

113. Pripomínam, že tento článok stanovuje, že akonáhle osoba, ktorá sa cíti poškodená, predloží súdu alebo inému príslušnému orgánu skutočnosti nasvedčujúce tomu, že došlo diskriminácii, prislúcha žalovanému preukázať, že k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania nedošlo.

114. Osoba, ktorá sa cíti poškodená, však takéto skutočnosti súdu ani nemôže predložiť, pretože jej žaloba sa v štádiu uznania nároku ukončí.

115. Hoci bol totiž ombudsman presvedčený o tom, že vzhľadom na problém diskriminácie vznesený cestujúcim si tento zaslúžil jeho pomoc, príslušný súd nepreskúmal, či cestujúci predložil skutočnosti, ktoré by mohli viesť ku vzniku domnienky diskriminácie. Súdy prvého a druhého stupňa konštatovali, že žalobe žalobcu sa vyhovelo, takže už na preskúmanie nič viac nezostalo. Cestujúcemu tak nebolo umožnené vypočutie jeho veci v časti týkajúcej sa existencie diskriminácie.

116. V takom prípade treba konštatovať, že článok 8 smernice 2000/43 je zbavený svojho potrebného účinku a že osobe, ktorá sa cíti poškodená, je odopretá možnosť, aby bolo jedno z jej základných tvrdení vypočuté.

117. Braathens, švédska vláda a Komisia ďalej tvrdia, že na posúdenie toho, či procesné pravidlá, o aké ide vo veci samej, umožňujú zabezpečiť účinnosť práva Únie, je potrebné tieto pravidlá zaradiť do celku dotknutého vnútroštátneho práva a zohľadniť najmä existenciu iných prostriedkov nápravy,[55] v tomto prípade tých, ktoré sú stanovené v trestnoprávnej oblasti na boj proti nezákonnej diskriminácii.

118. V tejto súvislosti uvádzam, že smernica 2000/43 sa netýka trestných konaní[56] a že vnútroštátny súd ich navyše nespomenul, ale zdôraznil občianskoprávne prostriedky nápravy určené na vykonanie tejto smernice. Možnosť začať trestné konanie však bola na pojednávaní prediskutovaná v nadväznosti na otázku Súdneho dvora, ktorá bol zaslaná švédskej vláde na písomnú odpoveď. Táto uviedla, že nezákonná diskriminácia je trestne stíhateľná. Táto vláda spresnila, že ak po tom, ako jednotlivec podá na polícii trestné oznámenie, prokurátor takéto trestné stíhanie nezačne, jednotlivec má možnosť podať návrh na konanie o súkromnej obžalobe. Ombudsman nespochybňuje možnosť trestného konania, ale zdôrazňuje, že pravdepodobnosť, že k nemu dôjde, je nízka vzhľadom na použitie verejných prostriedkov spôsobujúce obmedzenie vecí, ktoré môžu byť predmetom trestného konania, a na ťažkosti súkromnej osoby pri predložení požadovaných dôkazov.

119. Bez ohľadu na jednoduchosť alebo zložitosť prístupu k takémuto konaniu však poznamenávam, že takýto prostriedok nápravy neumožňuje konštatovať, že osoba, ktorá sa cíti poškodená, má k dispozícii účinnú súdnu ochranu v zmysle článku 8 smernice 2000/43.

120. Trestné konanie sa totiž vyznačuje určitými obmedzeniami v oblasti vykonávania dôkazov a práve týmto chcela smernica 2000/43 u obete diskriminácie predísť v rámci občianskoprávneho prostriedku nápravy.[57] Výslovne tak preniesla dôkazné bremeno *v jej prospech*, aby jej pomohla pri konštatovaní existencie porušenia jej práva na rovnosť zaobchádzania.

55 V tejto súvislosti sa opierajú o rozsudok Unibet, bod 54.

56 Ako vyplýva z článku 8 ods. 3 smernice 2000/43, pravidlá dokazovania v trestných veciach nie sú touto smernicou dotknuté.

57 Pozri tiež tvrdenia vnútroštátneho súdu uvedené v bode 29 vyššie.

121. Existencia trestného konania by preto v žiadnom prípade neumožňovala vynahradiť chýbajúci občianskoprávny prostriedok nápravy zodpovedajúci pravidlám dokazovania stanoveným v článku 8 smernice 2000/43, aby sa konštatovala existencia diskriminácie v prípade, keď žalovaný nárok uzná bez uznania diskriminácie.

3. O „voľnom“ určení mechanizmu rýchleho riešenia sporov založenom na dispozičnej zásade

122. Braathens sa nakoniec domnieva, že účelom mechanizmu uznania nároku, ako ho stanovuje právo dotknutého členského štátu, je riadny výkon spravodlivosti v tom zmysle, že umožňuje rýchle vyriešenie sporov v súlade s dispozičnou zásadou. Podľa nej je obzvlášť užitočný v prípade sporov, ktoré sa so zreteľom na dotknuté sumy považujú za „veci s nízkou hodnotou sporu“ a možnosťou urovnania sporu zmierom prispieva k tomu, aby sa zabránilo preťaženiu súdov.

123. Snaha dbať o riadny výkon spravodlivosti je skutočne legitímnym cieľom z hľadiska práva Únie,[58] domnievam sa však, že predchádzajúca analýza je s týmto cieľom úplne zlučiteľná.

124. Právo Únie uznáva každý z procesných nástrojov, ktoré uvádza Braathens. Dispozičná zásada, podľa ktorej procesná iniciatíva prináleží účastníkom konania a z ktorej vyplýva, že právomoc súdu uplatniť dôvody z úradnej moci je obmedzená jeho povinnosťou pridŕžať sa predmetu sporu a založiť svoje rozhodnutie na skutočnostiach, ktoré mu boli predložené, bola uznaná ako procesný nástroj, ktorý je spoločný pre väčšinu členských štátov.[59] Urovnanie zmierom je ako také upravené v článku 7 smernice 2000/43 prostredníctvom zmienky o možnosti členských štátov stanoviť zmierovacie konania. Okrem toho sa uzavretie zmieru výslovne podporuje v nariadení, ktoré sa zaoberá vecami s nízkou hodnotou sporu.[60]

125. Tieto nástroje však nijako nebránia výkladu smernice 2000/43, ktorý je v tejto analýze navrhnutý.

126. Dispozičná zásada, o ktorú sa opiera Braathens, sa musí uplatňovať s prihliadnutím na práva priznané smernicou 2000/43.

127. Z toho vyplýva, že ak osoba, ktorá sa cíti poškodená, tak ako cestujúci, žaluje o náhradu za diskrimináciu, ako aj o uznanie tejto diskriminácie, bude možné zmier uzavrieť prinajmenšom pod tou podmienkou, že žalovaný uzná obe časti jej žaloby.

128. Predmet jej žaloby nemožno obmedziť na vyplatenie náhrady a nenarušiť pritom cieľ smernice 2000/43. Ako už bolo preukázané, právo na to, aby súd konštatoval existenciu diskriminácie v prípade, že je popretá, je jadrom tejto smernice posudzovanej z hľadiska článku 47 Charty a týka sa podstaty práva, ktoré má chrániť. Obmedzenie tohto práva tak nerešpektuje jednu z podmienok článku 52 ods. 1 Charty.[61]

129. Ak nedôjde k zmieru, z analýzy smernice 2000/43 v spojení s článkom 47 Charty vyplýva, že žalobca musí mať možnosť uplatniť si svoje právo na rovnosť zaobchádzania na súde, ktorý preskúma a prípadne konštatuje existenciu diskriminácie.

58 Pozri rozsudky z 18. marca 2010, Alassini a i. (C-317/08 až C-320/08, EU:C:2010:146, bod 64), a zo 6. septembra 2012, Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, body 57 a 58).

59 Pozri v tomto zmysle rozsudky zo 14. decembra 1995, van Schijndel a van Veen (C-430/93 a C-431/93, EU:C:1995:441, bod 21), a zo 7. júna 2007, van der Weerd a i. (C-222/05 až C-225/05, EU:C:2007:318, bod 35).

60 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 z 11. júla 2007, ktorým sa ustanovuje Európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu (Ú. v. EÚ L 199, 2007, s. 1). Pozri tiež úvahy Súdneho dvora v rozsudku z 18. marca 2010, Alassini a i. (C-317/08 až C-320/08, EU:C:2010:146, bod 64), podľa ktorých vnútroštátne ustanovenia, ktorých účelom je rýchlejšie a menej nákladné riešenie sporov, ako aj odbremenenie súdov, sledujú legitímne ciele všeobecného záujmu.

61 Naopak, pokiaľ ide o situáciu, keď vnútroštátne procesné pravidlo nemá vplyv na podstatu práva na účinnú súdnu ochranu, pozri rozsudok z 18. marca 2010, Alassini a i. (C-317/08 až C-320/08, EU:C:2010:146, bod 65).

V. Návrh

130. Navrhujem preto, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálnu otázku, ktorú položil Högsta domstolen (Najvyšší súd, Švédsko), takto:

Ustanovenia smernice Rady 2000/43/ES z 29. júna 2000, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod, najmä jej články 7, 8 a 15 v spojení s článkom 47 Charty základných práv Európskej únie sa majú vykladať v tom zmysle, že vo veci týkajúcej sa porušenia zákazu diskriminácie na základe etnického pôvodu, v ktorej si osoba, ktorá sa cíti poškodená, nárokuje náhradu za diskrimináciu, má táto osoba právo, ak údajný páchateľ diskriminácie súhlasí, že náhradu zaplatí, ale odmietne diskrimináciu uznať, na to, aby túto diskrimináciu preskúmal a prípadne konštatoval súd. Procesný mechanizmus skončenia konania, akým je uznanie nároku, nemôže viesť k inému výsledku.